

בעניני תופר וקורע - שיעור 426

1. Opening stapled bag, periodical, or cleaning ticket
2. Pinning button or loop to a garment
3. Opening and closing paper, book fastener, or loose leaf
4. Detaching connected paper plates, pages, band-aids, or dishes
5. Scotch taped and gauged taped

I. כללי העניין

- (א) **המדבק ניירות** הרי זה תולדת תופר וכן המפרק ניירות דבוקים ולא נתכוין לקלקל כלבד חייב משום קורע (שו"ע ע"מ - י"ד בשם הרמב"ם י" - ה"ב) ויש לדון אם סיכה דינו כדבק
- (ב) **אין צריך קורע ע"מ לתפור ממש** אלא כל קריעה שיש בו תיקון חשיב כע"מ לתפור (כבה"ל ע"מ - י"ד ד"ה ולא וראיתו מפותח בית הצואר וקורע על מתו) ויש חולקין ע"ש
- (ג) **יש מתירים תפירה שאינו של קיימא** כדין קשר שאינו של קיימא אבל אין להתיר בפני עם הארץ (רמ"א ע"ז - ג) וכן פסק השו"ע הרב (ע"ז - ז) כשיטת רבינו יואל ולא כהמרדכי וריב"א ועיין בטור וכן משמע מהמ"ב (ע"מ - סקמ"ה)
- (ד) **ויש מחלוקת** אם קשר או תפירה שאינו עשוי להתקיים רק עד שיקחנו הבעל הבית לביתו נקרא של קיימא ויש מחמירין בדבר אלא אם כן עשוי להתיר באותו יום (מ"ב ע"ז - סקכ"א הביא הלבוש להיתרא והט"ז לאיסורא)
1. ועיין בערוך השלחן (פתי"ף כ"ז) דקשר שנשאר לכמה ימים אחר הכביסה מ"מ מותר לכתחלה כיון דעשוי לכך שיפתחנו אחר הכביסה וזה כהלבוש ומשמע דאינו תלוי בזמן הקשר אלא בדעת העושה
 2. ועיין בשו"ע הרב (ע"ז - ה) דמותרין להתירן בשבת אם קשרו סתם ואפילו קשרו לפני השבת זמן מרובה (כהלבוש)
 3. ועיין בח"א (כלל כ"ז - ד) דאפילו דעת הכובס שיתקיים ימים רבים מ"מ מותר דדבר התלוי במחשבה אין אדם אוסר דבר שאינו שלו (תוס' יצמות פ"ג:) כהלבוש (זה נוגע לפתיחת Band-aids and Pampers)

II. אם יש איסור בתחיבת סיכה (pin) או סיכת בטחון לחבר שני חלקי הבגד?

- (א) **עייין במ"ב** (ע"מ - כ"ז) שהביא להלכה דברי הקרבן נתנאל (פרק כלל גדול סי' ז - חות ג) דתמה על נשי פראג שתוחכים הקר"ז עם הבגד במחט בשתי תכיפות וכ"כ הגרע"א (ע"ס דאסור וכ"כ בשו"ת גינת ורדים (י"ז - י"ח)
- (ב) **ועיין באג"מ** (ז - פ"ד) שדן להתיר משום ד' טעמים
1. תפירה האסורה היא עשיית שני חלקי הבגד כבגד אחד ממש כמו שהיה נארג ואין זה שייך ב'פין דתשמישו ככפתור
 2. מלאכת תופר הוא רק מה שעושה דבר אחד כל כך דכשהוא רוצה לחלקם הוא צריך למלאכת קריעה ואף שאפשר לפעמים לחלקם בהוצאת החוט אבל גם זה נחשב ונקרא בפי כל קורע את הבגד כמו בקריעה ממש ולכן קשירת קשר והתרתו אינם בגדר תופר וקורע וכן התרת פתילות
 3. ותפירה שאינו של קיימא מותר כפסק הרמ"א (ע"ז - ג) בדיעה שניה וכשו"ע הרב (פתי"ף ז)
 4. ותפירה שייך בחוטים ולא במחטים שאינם חוטים
- (ג) **עייין בשערי תשובה** (סק"ג) שמסיק שאין להחמיר בתחיבה זו כי אם בעושה ע"ד שיתקיים (כל"ל ח) ולדעת האג"מ אפילו זה מותר
- (ד) **עייין בחזו"א** (בשמיטות סי' קנ"ד דף רנ"ז) וז"ל אבל כשתוחב במחט שחזותו מוכיח עליו שאין זה תופר אלא הידוק לפי שעה אין להחמיר כלל וכלל וטעמו שאין עשוי לקיים (כל"ל ח) ואין תפירה בחוטי מתכת (כאג"מ) וראיתו מסי' (ע"ג - ט) דמהדקין מפתח החלוק במחט שאינו נקובה ולא דין בזה בענין תופר וקורע

ה) עיין במ"ב (ע"ח - סקמ"ו) שמותר לתחוב המחט במלבושים לחכרן בשעת הדחק לצאת בו ברה"ר בשבת ומוכח שפסק כהקרבן נתנאל רק לכתחלה ועיין במ"ב (ע"ג - כ"ג-וכ"ד) שלא חשש כלל לדברי הק"נ

ו) ועיין בשש"כ (ט"ו - הערה רכ"ד) בשם הגרש"ז אויערבך דהסוגר שני בגדים במנעול לא חשוב קושר או תופר אף אם דעתו שישאר כך לעולם דכמו אם שובר ברזל לא חייב משום קורע כך גם זה קרוי סוגר ולא קושר או תופר אך כל זה ללמד זכות אבל למעשה אין להקל מסברא כנגד הקרבן נתנאל והרע"א והגינת ורדים והמ"ב ועיין בשש"כ שהביא הד"מ להקל

ז) ועיין עוד בשו"ת ערוגת הבושם (סי' פ' אות כ"ג - סק"צ) דהמחבר שני מלבושים על ידי שתי תכיפות במחט בלבד איסורו מן התורה אבל דעתו כמעט דעת יחיד

ח) למעשה אם תכף רק תכיפה אחת במחט מותר לכל הדיעות ואם צריך דוקא שתי תכיפות יכול לסמוך על המקילים דספק דרבנן לקולא אם יש צורך לדבר

III. להסיר את הסיכות כדי לפתוח את השקית

א) עיין בשו"ת אז נדברו (ב - נ"ח) דאם היה החיבור של קיימא של מלאכת תפירה ממש דחשיב שתי תפירות וקשרן שהרי לא בעינן דומה למשכן ממש דאם המנהג לתפור עם ברזל דהוא דרך תפירה הוא חייב כמו התופר עם חוטין וראיתו מ' (שנת ע"ד): ברש"י (קיי"ב ה) דמלאכת אריגה ותפירה שייך בקנים וכן בהסרת הסיכות שייך איסור תורה אבל בנידון דידן שהיתה שלא לקיום גם כן אסור דכיון שהמ"ב החמיר באינו של קיימא לענין מחט כ"ש בתפירה ממש ע"י ברזל אבל במקום צורך המתיר יש לו על מי לסמוך ומסתמא יותר טוב לקרוע השקית

ב) עיין בשש"כ (ט - הערה ל"ד) שהובא מהגרש"ז שאין זה תפירה ובפרט שאינו של קיימא כי השקית עומדת להפתח ע"מ להוציא את האוכלין מתוכה (כ"ב ע"ג) ודומיא להוצאת פקק מהבקבוק ואין היא מודבקת שיהא בה ועדיף מאשר לקרוע את השקית דרך קלקולה (ויש חולקים עיין שם) ואף דאוסר הרמ"א (ע"ז - ג) לחתוך זוג של מנעלים בפני עם הארץ מ"מ בנ"ד מסתבר דקיל טפי דסיכה אינה עשויה כלל להתקיים לא החמיר הרמ"א בפני עם הארץ אולם לדברי הק"נ שאוסר תחיבת מחט מסתבר שאסור ובפרט אם נעשה ליותר מיום אחד ובשש"כ (כ"ח - ה) כתב דאסור רק דפים שסגורים בסיכות כדי שיקיימו כך להסיר הסיכות וכן אסור לסגור מעטפה בסיכות של מכונת הידוק ואיסורו משום עובדין דחול ע"ש ועיין בשו"ת מנחת יצחק (ג - ל"ו) ובתורה והוראה (חלק 1 דף י"ג)

ג) עיין בספר יסודי ישורין (ל"ט מלאכות ח - עמוד 201) שכתב לענין book fasteners and paper fasteners וז"ל ונראה דיש ליזהר לתייק מכתבים בתיק בשבת העשויה לוחות קרטון (folders) שהיא כעין כריכור ספר שפותחין חוטי מתכות ושמים הניירות וסוגרים אותם לאחר ששמו בה הניירות דדין חיבור יש לזה ובפרט כשנעשה זה לזמן רב וכן חוטי מתכות לזמן אסור

ד) ועיין בשש"כ (כ"ח - ט) לענין אוגדן (loose-leaf) שמאגדים בו ניירות והם ניתנים להוצאה והכנסה מותר לפותחו דלא דמי למחט או סיכות שמחברים שני גופים נפרדים להיות לגוף אחד

IV. הערות

א) היכא שנדבקו שני דפין להדדי ע"י שעה ולא נעשה לקיום וכ"ש היכא דנעשה ממילא בלא מתכוין אינו דומה כלל לתופר ואין בו משום קורע (מ"ב ע"מ - סקמ"ד)

ב) לקרוע מחדש דפין של ספרים שלא נחתכו מבעוד יום יש בהן חיובא (עי' בבה"ל סוף ע"מ) לרש"י משום תיקון מנא ולהרמב"ם אפשר משום קורע

ג) אסור להדביק באיספלנית (adhesive tape) על קצות התחבושת כדי להדקה (כ"ב ע"ג) ואם הדרך להסיר את האיספלנית שדבוקה על התחבושת היא כתפירה שאינו של קיימא (שש"כ ל"ה - כ"ה) ונראה דהוא הדין Scotch tape על קופסה

ד) י"א שהגזה המכסה את צדדי האיספלנית (Band-aid) צריך להסיר לפני השבת משום שאינה עומדת להיות מוסרת אלא אחר זמן מרובה (שיטת הגרש"ז) וי"א דמותר משום שדומה לחותלות של תמרים (ע"ד - ח) או עור על פי החכית (מ"ב ע"ז - כ"ה) וזה דעת רב משה ז"ל (עיין שש"כ ל"ה - הערה 10) וכן חולקים בענין חיתולם וצריך שאילת חכם